

Els MEINA: estudi sobre els menors estrangers que arriben sols a Catalunya

MANEL CAPDEVILA I CAPDEVILA*

Responsable d'Investigació de l'Àrea Social i Criminològica
del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Departament de Justícia
de la Generalitat de Catalunya

MARTA FERRER PUIG*

Cap de l'Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica
del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Departament de Justícia
de la Generalitat de Catalunya

81

1. EL PERQUÈ DE LA RECERCA

Aquest article recull una síntesi de la recerca duta a terme l'any 2002 des del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE)¹ per encàrrec de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). En aquell moment, ambdós organismes depenien del Departament de Justícia.

La DGAIA demanava que s'obtinguessin dades més rellevants, completes i sistemàtiques de les que disposava fins al moment sobre els menors que arribaven sols a Catalunya, sense cap referent adult que se'n fes càrrec.

Malgrat que aquesta realitat ja era coneguda en alguns països del nostre entorn europeu amb més tradició immigratòria, per al nostre país era una realitat bastant nova, que va començar a prendre pes a partir de finals de la dècada dels noranta i, simultàniament, a preocupar la ciutadania i els seus dirigents, fonamentalment per quatre motius.

En primer lloc, per *un augment notable dels nois que arribaven sols*: totes les dades recollides fins al moment parlaven d'un fenomen en alça. Les mateixes dades de la DGAIA mostraven com el percentatge de nois estrangers atesos en centres d'acolliment havia passat del 30% l'any 1994 al 85% de l'any 1998. El Servei d'Urgències de la DGAIA va rebre 316 presentacions de menors estrangers l'any 1997, mentre que l'any 2001 ja van ser-ne 10.356.

En segon lloc, per *l'alarma social* que provocava la situació de desprotecció d'aquests menors, sense cap referent adult vàlid que es fes càrrec de la seva custòdia, les freqüents fugides que protagonitzaven de les institucions de protecció a la infància on se'ls ingressava, la seva presència als carrers de les ciutats i les

*Correus electrònics: mcapdevilac@gencat.net, mferrerp@gencat.net

1. CAPDEVILA, M.; FERRER, M. (2003) *Els Menors Estrangers Indocumentats i No Acompanyats*. Col·lecció «Justícia i Societat». Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

actuacions que hi protagonitzaven, amplificades pel ressò que en feien els mitjans de comunicació i que va crear i manté un corrent negatiu d'opinió pública que va des del rebuig frontal de la seva presència, a la denúncia explícita de l'actuació de les administracions per les dificultats que tenien i tenen per trobar-hi solucions.

En tercer lloc, per la manca d'informació i dades sobre el fenomen i el seu abast. Diferents organismes, institucions, programes i trobades d'experts fetes al llarg d'aquells anys insistien en la necessitat de quantificar el nombre de menors que cada societat rep. El mateix programa GRECO² ja citava en l'apartat 3.6 la necessitat d'adoptar mesures tècniques per conèixer totes les referències possibles sobre els menors estrangers indocumentats que existeixen en les diferents administracions i de coordinar aquesta informació entre les administracions autonòmiques i l'Administració estatal.

I finalment, *per la manca de programes específics dins dels plans globals d'Immigració per atendre les necessitats d'aquests joves.*

El fenomen migratori dels *MEINA*, malgrat que manté certs paral·lelismes amb el que protagonitzen els seus compatriotes adults, sobretot per les causes que el fomenten i les perspectives de futur que busquen els seus protagonistes té, però, altres elements d'identitat molt específics i propis:

- a) Unes circumstàncies personals i sociofamiliars molt crues que els ha tocat viure en els seus països d'origen i que ha fet que «es busquin la vida» des de fa temps, sols, sense la protecció dels seus familiars.
- b) Una migració prematura a Europa, amb pèrdua absoluta de referents educatius, en una edat en què haurien de trobar-se majoritàriament escolaritzats o en processos de formació.
- c) Una manca de recursos personals i materials per afrontar aquesta situació, amb el perill real que això implica de caure sota la influència i el control de xarxes d'exploatació de menors.
- d) Un *nomadisme* errant, constant i sense rumb, que es caracteritza per la circulació continuada per terres estranyes, amb el somni de trobar un lloc d'acollida a Europa ple d'oportunitats per començar una nova vida en la qual tenir èxit i triomfar.

2. EL DISSENY DE LA RECERCA

L'objecte d'estudi de la recerca es va concretar amb els *MEINA* que havien arribat a Catalunya entre 1998 i juny de 2002 i que havien estat posats a disposició de la DGAIA.

L'acrònim *MEINA* delimita les característiques dels joves estudiats.

En primer lloc, havien de ser *Menors*. Per tant no s'inclouien en l'estudi tots

2. Dins del Ministeri de l'Interior. *Programa Global para la Regulación y Coordinación de la Extranjería y la Inmigración* (GRECO), pàg. 34.

aquells joves indocumentats que declaraven ser menors i que en practicar-los posteriorment una radiografia de canell per determinar-ne l'edat, van sortir majors d'edat.

Havien de ser *Estrangers*. Per tant, no s'inclouïen en l'estudi tots aquells menors nacionals, normalment escapolits de casa seva o d'un centre residencial.

Calia que fossin *Indocumentats*. En l'estudi es van considerar indocumentats tots aquells que no tinguessin la documentació de residència a Espanya en regla.

Finalment era necessari que fossin *No Acompanyats*. És a dir, que no tinguessin cap familiar en el lloc on vivien habitualment que se'n fes càrrec, amb el consentiment, escrit o implícit, dels seus pares o del mateix menor.

En aquest sentit es van excloure de l'estudi tots aquells casos que es va descobrir que la família residia de forma estable en algun municipi de Catalunya i amb qui el noi o la noia conviagués habitualment, ja que, en aquest cas, entenem que la problemàtica és molt diferent i allunyada de l'objecte de l'estudi. Tampoc no es van incloure en l'estudi els menors que pertanyien a col·lectius i clans familiars, normalment dels països de l'Est d'Europa, que es dedicaven a la mendicitat, la venda ambulatant o als petits furtus i robatoris. Aquests menors eren posats a disposició de la DGAIA per les forces de seguretat perquè els seus familiars «havien desaparegut» en el moment en què havia intervingut la policia i perquè els fets delictius en què participaven eren poc rellevants com per iniciar una intervenció des de l'àmbit penal. Però poques hores després d'intervenir la policia, la família es presentava a les dependències de la DGAIA o dels propis centres i reclamava la custòdia del menor. En alguns d'aquests casos i depenent de les circumstàncies, els menors eren retornats als familiars per la mateixa DGAIA, o en molts d'altres, els més grans s'escapolien al cap de poques hores d'haver ingressat. Vam desestimar la seva pertinència al grup d'estudi pel fet de conviure amb els seus progenitors, independentment que aquests no exercissin correctament els seus rols i les seves funcions parentals.

Així doncs, l'acrònim *MEINA* (*Menors Estrangers Indocumentats i No Acompanyats*) defineix el col·lectiu dels menors objecte de l'estudi.

L'àmbit territorial de l'estudi va ser tot Catalunya.

L'àmbit temporal es va concretar entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de maig de 2002. El fet de triar com a data d'inici l'any 1998 és perquè va ser en aquest moment que es va posar en marxa a Barcelona un registre fotogràfic que incorporava fotografies de carnet als expedients dels *MEINA*. Així, quan un mateix menor donava diferents noms i filiacions se'l podia identificar com una única persona. D'aquesta manera es va evitar la duplictat d'expedients que s'havia produït fins aquell moment, la qual cosa ens permetia donar dades quantitatives molt més fiables.

També, a partir d'aquesta data, es va elaborar un nou fitxer d'àlies i transcripcions errònies dels noms amb el seu corresponent enllaç a l'expedient unificat de cada *MEINA*. Aquest fitxer va fer augmentar encara més les garanties que el nombre d'expedients oberts coincidís amb el nombre de *MEINA* diferents atesos, ja que anteriorment s'obrien molts expedients del mateix individu amb noms diferents, a causa dels errors de transcripció literal de la fonètica dels noms que podien cometre els funcionaris pel seu desconeixement de la llengua que utilitzen els nouvinguts.

La recerca és descriptiva i quantitativa i parteix, majoritàriament, de l'estudi de dades secundàries: els expedients dels menors de la Direcció General d'Atenció a la Infància i els expedients dels menors de la Direcció General de Justícia Juvenil. Però també utilitza dades primàries que es van recollir directament dels menors que es trobaven identificats en el moment del treball de camp (juny a octubre de 2002), i també dels tutors dels centres o dels educadors de carrer que els coneixien i tractaven quotidianament.

En l'estudi van participar cinquanta-cinc centres d'acollida, residencials i d'emergències on residien aquests menors, així com els equips d'educadors de carrer de l'Ajuntament de Barcelona i Santa Coloma de Gramenet, i del Servei d'Atenció i Acollida Especialitzada per a Menors Immigrants (SAAEMI). També van prendre-hi part les tres seccions territorials d'Infància a Tarragona, Lleida i Girona, així com el Servei de Centres de la Direcció General de Justícia Juvenil. L'equip de recerca va estar constituït per vint-i-quatre persones, incloent-hi els treballadors de camp, personal de suport, tècnic i administratiu.

L'instrument metodològic fonamental va ser una plantilla de registre amb 138 qüestions emprada per al recull sistemàtic de tota la informació. Per a cada subjecte es va emplenar una plantilla sencera, amb el màxim de respostes que es van poder obtenir. La majoria de les preguntes d'aquesta plantilla són de resposta tancada, però n'hi ha algunes de resposta oberta que posteriorment es van agrupar i tancar per poder-les quantificar. L'explotació estadística de les dades es va dur a terme a través del programa SPSS. El tipus d'anàlisi va ser bivariàble, amb diverses combinacions de variables dependents i independents, segons el model derivat dels objectius i les hipòtesis de treball. Vam treballar amb població i no amb mostra, ateses les dificultats que hi ha per donar xifres en aquest tipus de col·lectius.

3. ELS OBJECTIUS DE LA RECERCA

Els principals objectius van ser quatre:

- a) saber quants *MEINA* havien estat a Catalunya en les dates objecte d'estudi
- b) saber qui eren i d'on venien
- c) saber com havien arribat i què buscaven
- d) saber la seva situació a Catalunya

4. ELS PRINCIPALS RESULTATS DE LA RECERCA

4.1 El nombre

En el període estudiat es van localitzar 1.659 *MEINA*. En són molts o pocs? Depèn amb què o qui es compari. Precisament el fet que aquest estudi fou pioner en la recollida sistemàtica i precisa de les dades fa que no existís en tot Europa una altra font de dades amb la qual comparar-lo.

A títol d'exemple: si els 1.659 *MEINA* recollits en aquest estudi no haguessin tingut un fitxer d'identificació fotogràfica i d'àlies, el mateix nombre de menors hagués donat un resultat de 3.041 expedients.

I si, com passa a moltes comunitats autònomes espanyoles, es comptabilitzés el nombre de presentacions que fan els menors a les dependències de protecció, en lloc de 1.659 se n'haguessin comptabilitzat 19.273. D'aquí la importància de disposar d'un bon sistema d'identificació com el que s'ha posat en marxa entre la DGAIA i la Brigada de Menors dels Mossos d'Esquadra de Barcelona.

A més dels 1.659 *MEINA* localitzats, vam comptabilitzar fins a 434 joves que durant el mateix període es van fer passar per menors, essent majors d'edat.

En el moment del treball de camp, es trobaven sota el control de l'Administració 262 *MEINA*. La resta havien arribat a la majoria d'edat o havien marxat, o es desconeixia la seva localització.

D'aquests 1.659 *MEINA*, es va trobar expedient obert de 196 a la Direcció General de Justícia Juvenil, xifra que implica només un 11,8% del total. Aquesta dada és molt significativa si bé cal matisar-la, atès que aquesta Direcció General no disposava de la mateixa eina d'identificació fotogràfica que la DGAIA, per la qual cosa pot haver-hi nois o noies que hagin estat enregistrats amb noms diferents en una i l'altra direcció general.

4.2 La determinació de l'edat: una assignatura pendent

Com ja hem avançat, el sistema que pràcticament tot Europa occidental utilitza per determinar l'edat de persones menors indocumentades és únicament la radiografia de canell. Mitjançant la comparació dels resultats de la radiografia amb uns paràmetres estàndards de les proves anomenades de *Grenlich Pyle*, fetes a població anglosaxona caucàsica en els anys cinquanta, es determina el grau de solidificació dels ossos de la mà per diagnosticar aproximativament l'edat del subjecte. Molts experts han alertat de la poca fiabilitat d'aquestes proves i de la poca idoneïtat de realitzar-les com a prova única per a la determinació de l'edat a una població que, d'altra banda, presenta un grau de maduració i desenvolupament físic diferent de la que serveix d'estàndard. Suïssa, mitjançant una resolució de la Comissió jurídica de 12 de setembre de 2000, va invalidar aquest mètode com a procediment per a la determinació de l'edat.

Taula 1. Diferència entre resultat radiografia i documentació

Diferència	N	%	% vàlid
5 anys	4	0,2	0,7
4 anys	7	0,4	1,2
3 anys	34	2,0	5,6
2 anys	85	5,11	4,0
1 any	94	5,7	15,5
Encert	207	12,5	34,2
1 any	113	6,8	18,7
2 anys	37	2,2	6,1
3 anys	18	1,1	3,0
4 anys	6	0,4	1,0
Total	605	36,5	100,0
Ns/Nc	1.054	63,5	
Total	1.659		100,0

Malgrat això, és estrany observar com no s'han fet estudis científics ni pericials sobre un tema en el qual es basa tot el procediment posterior que es pot seguir amb el subjecte. La determinació incorrecta de l'edat pot tenir efectes directes sobre aspectes tan importants com poden ser: l'aplicació de la Llei d'estrangeria com a adult o com a menor, la imputabilitat o inimputabilitat penal, o la minoria o majoria d'edat penal, i les seves respectives conseqüències.

En el nostre cas, vàrem poder estudiar 605 casos, una tercera part de la població, respecte a la qual disposàvem de dues dades: la prova radiogràfica feta amb l'informe pericial del metge i la documentació legal del menor, obtinguda amb posterioritat. Malgrat que els resultats no són conclouents, atès que la mostra no és aleatòria, sí que resulten exemplificadors de la poca fiabilitat de les proves: només en un 34,2% dels 605 casos es va encertar amb l'edat en el moment de fer la radiografia.

En la taula 1 es recullen les desviacions, que, com es pot veure, es produeixen tant en la sobreestimació de l'edat com en la subestimació.

4.3 La procedència: es confirmen algunes suposicions i se'n descarten d'altres

Segons la nostra recerca, el fenomen dels *MEINA* és un fenomen masculí (el 97% són homes), del Magrib (96,6%) —més concretament del Marroc (92 %)— i, per afinar més, en el cas dels que arriben a Catalunya, de Tànger (el 49,1%).

A la seva terra, els *MEINA* vivien fonamentalment amb la seva família (el 80,2%). Els pares s'han quedat al Marroc. Només la meitat dels *MEINA* estudiats tenen familiars directes que es trobin a Europa (un 41,2% són germans més grans, després són oncles, cosins, etc.).

Les condicions socioeconòmiques de la família són molt precàries, tal com

confirmen tots els estudis. El nombre de persones que conviuen en una petita casa d'una o dues habitacions es troba entre sis i deu persones. Només treballa un dels membres de la unitat familiar i no obté prou ingressos per a la sostenibilitat econòmica. Els *MEINA* que arriben a Catalunya han mantingut l'escolaritat fins al moment de començar a treballar, cosa que proven entre els tretze i catorze anys. Com que veuen que no aconsegueixen guanyar diners, creix el desig i l'interès per marxar a Europa.

Dues de les suposicions que els nostres resultats han descartat categòricament són: en primer lloc, que els nois ja fossin nens del carrer al Marroc. Només un 26,7% reconeix haver viscut en algun moment al carrer en el seu país d'origen.

La segona suposició descartada és que la família hagi col·laborat o finançat la marxa dels menors sols. Els nostres resultats confirmen el que ja deien altres estudis d'experts: la família s'ha resignat al desig del seu fill de marxar (un 77,2%), atès que no li pot oferir alternatives de futur, però s'assabenten que el seu fill ho ha aconseguit quan ja es troba a l'altre costat de l'estret.

4.4 La forma de viatjar

Contràriament a la creença popular fomentada pels mitjans de comunicació, les pasteres no han estat mai la manera més habitual de viatjar dels *MEINA* (només el 4%), atès que per utilitzar aquest mitjà il·legal de transport s'ha de pagar i els *MEINA* no tenen diners, ni la família els en pot proporcionar. El 81,1% dels *MEINA* han fet el viatge amagats sota les rodes de camions o autocars que creuen l'estret en vaixell. Abandonen el seu amagatall un cop es creuen segurs a l'altre costat de la frontera o fins i tot quan creuen haver arribat a la destinació. Per la mateixa peculiaritat del mitjà de transport, només en l'últim moment i després de molts intents, aconsegueixen esmunyir-se dins del port franc a Tànger, passar per un forat quan el vehicle ha fet una aturada o despistar els guàrdies que vigilen una operació que és avortada infinitat de cops cada nit. D'aquesta manera no és estrany confirmar que, com ens diuen els resultats, malgrat que hagin preparat amb el grup d'iguals el viatge, al marge de la família, els *MEINA* fan el viatge sols (72,3%) des del port de Tànger (80,2%), i és a l'altre costat de la frontera on intenten trobar compatriotes amb els quals seguir el viatge.

Els *MEINA* que es queden a Espanya també es trobaran sols, ja que només un 25% dels que viatgen tenen familiars al nostre país. Quan arribin a Catalunya, sis de cada deu ja hauran passat prèviament per un centre d'acollida d'alguna altra comunitat autònoma, d'on hauran fugit per continuar el seu viatge. Quan se'ls pregunta per què han marxat d'aquests centres, les respostes majoritàries es combinen en la mateixa proporció sobre aquests temes: que no se'ls oferien el que buscaven o que no era la seva destinació. Respecte als retorns al seu país, dos de cada deu hauran viscut repatriacions prèvies abans d'aconseguir arribar a Catalunya.

Pel que fa a l'època en què viatgen, si bé els mesos posteriors a l'estiu són els que semblen mantenir certa preponderància, no sembla que hi hagi una variable determinant que expliqui quins mesos o estacions de l'any són les preferents per viatjar. Una hipòtesi que pren pes en el nostre estudi és que determinats rumors

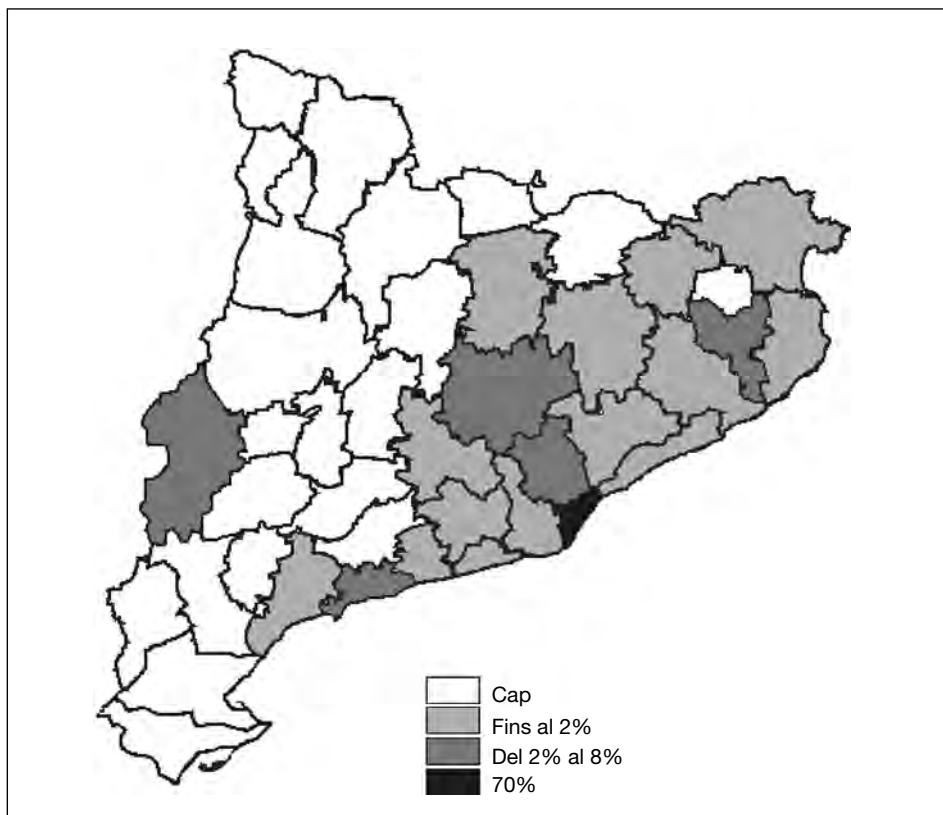
(majoritàriament de possibilitats de regularització) són els que provoquen desplaçaments en massa cap a un costat o un altre.

4.5 La situació i les perspectives dels MEINA a Catalunya

En la nostra recerca el fenomen dels *MEINA* es descriu clarament com un fenomen urbà. Com es pot veure en el gràfic següent, la màxima concentració es dona en nuclis urbans i fonamentalment de l'àrea metropolitana de Barcelona (88,7%). Quan arriben es dirigeixen a la plaça de Catalunya de Barcelona i quan troben un compatriota es deixen orientar pels ja instal·lats. És un dels moments més vulnerables de la seva estada atès que en funció de qui realitzi l'acollida i de quina manera, això tindrà una repercussió molt important en com serà posteriorment la seva estada.

88

Gràfic 1: Pes específic de les comarques catalanes com a lloc de pas/residència dels MEINA

Si només el 26,7 % dels *MEINA* reconeixen haver viscut al carrer al país d'origen, aquest percentatge augmenta fins al 47,1% quan se'ls pregunta si han

viscut al carrer a Catalunya. Malgrat això, si se'ls pregunta si acceptarien un eventual retorn al seu país, el 93,8% no ho acceptaria de cap de les maneres, ni tampoc el 86,5% de les famílies. Un cop s'ha fet el pas, ja no volen marxa enrere, ni uns ni altres.

A la pregunta d'on volen anar, el 77,7% contesta que es vol quedar a Catalunya. Malgrat aquesta resposta, la realitat ens diu que els *MEINA* es desplacen molt. Com hem dit al començament de l'exposició dels resultats, només 262 dels 1.659 *MEINA* detectats eren físicament localitzables a Catalunya en el moment de fer el treball de camp. D'aquests 262, la meitat (51,9%) es trobaven en recursos estables i sota la guarda de l'Administració catalana. La resta es trobaven entrant i sortint de centres, pel carrer, anant i venint de territoris diferents.

En la investigació també vam estudiar quin és el perfil dels *MEINA* que millor s'adapten al nostre país i a la seva xarxa de recursos de l'Administració. Les variables que han sortit més significatives per entendre les diferències entre el grup de *MEINA* que poden considerar-se integrats als recursos de protecció de les administracions són: aquells que han sortit del seu país amb un nivell escolar més alt (estudis complets de primària); han estat menys institucionalitzats a la resta de l'Estat; no han viscut repatriacions; han estat presentats menys de cinc cops al Servei d'Urgències de la DGAIA; entenen el castellà pràcticament tots i una mica el català i no han tingut conflictes amb la justícia.

4.6 Els *MEINA* infractors

Respecte als *MEINA* infractors, podem dir que el seu perfil coincideix plenament amb el perfil dels menors que no s'adapten: tenen un coneixement de l'idioma castellà molt més baix que els adaptats i un coneixement nul del català; el seu nivell escolar al país d'origen és més baix; han estat més vegades institucionalitzats en centres de la resta de l'Estat, en una proporció significativa; han estat repatriats almenys un cop; han viscut en més proporció al carrer tant allà com aquí; i són presentats més cops (més de cinc) per les forces de seguretat als serveis d'urgència de la DGAIA.

En el grup d'infractors trobem que, majoritàriament, el primer contacte amb l'Administració ha estat amb les institucions de protecció. De mitjana han trigat sis mesos a entrar en contacte amb la justícia penal, la qual cosa confirmaria que no han vingut amb la idea de delinquir (el 84,5% diu que el seu desig en el moment d'emigrar és treballar i guanyar diners i que és en frustrar-se aquest somni quan entren en conflicte amb la societat receptora).

Quan els *MEINA* cometen delictes solen ser contra la propietat (el 72,5% dels delictes): els percentatges de robatoris amb força i de robatoris amb violència i/o intimidació dels *MEINA* destaquen respecte a la població infractora autòctona. També cal remarcar que la mitjana de delictes està tres vegades per sobre que en la resta de la població infractora, per això podem concloure que malgrat que són pocs els *MEINA* que acaben delinquant (tot i la situació en què es troben), els que ho fan són molt més reincidents que la resta de menors infractors.

5. FINALMENT, LES RECOMANACIONS

De totes les recomanacions que es fan al final de la recerca, enunciem les més genèriques i globals, no tan específiques dels mecanismes de protecció a la infància i sí, en canvi, de les polítiques públiques que s'haurien de promoure respecte a l'atenció als menors immigrants que arriben sols.

A. *Evitar en la mesura del possible que els MEINA facin el viatge migratori en les condicions en què ho fan*

Com a mesura preventiva s'hauria de fer una intervenció decidida al Marroc, per evitar que persones tan joves s'exposin a situacions tan extremes, com les de trobar-se sols i lluny de qualsevol referent familiar, vivint experiències molt dures i posant en perill la seva vida, amb dificultats molt importants per poder accedir a un sistema lícit de supervivència, vivint al carrer, etc. No es tracta de fer una llei més expulsiva o que limiti més l'entrada, sinó de contribuir a mitigar l'arrel del problema mitjançant programes de cooperació internacional, fomentant programes de formació i ocupació per als joves al seu país, entre d'altres mesures.

B. *Establir un protocol d'identificació aplicable a tot el territori espanyol, que reculli les principals dades personals i familiars*

Aquest protocol ha de garantir l'accés a la informació des de qualsevol punt del territori on les institucions competents estiguin fent una intervenció, sense perjudici d'establir els procediments restrictius i reguladors per a complir amb garanties les lleis i les normes vigents de protecció de dades i salvaguarda dels drets del menor i de la seva família. Si bé no ens referirem en aquest article a les recomanacions sobre el contingut del protocol, creiem necessari enunciar les entitats i els organismes que haurien de participar inexcusablement tant en la seva confecció com en la seva implementació i manteniment. Les esmentem sense prioritzar: Fiscalia General de l'Estat i, per delegació, les fiscalies de menors de les diverses comunitats autònomes; el Ministeri de l'Interior, a través de la Comissaria General d'Estrangeria i Documentació; el Departament d'Interior en el cas de Catalunya, mitjançant els Mossos d'Esquadra; i les comunitats autònomes, per mediació de les direccions generals o instituts competents en matèria de protecció de menors i de justícia juvenil.

C. *Millorar els procediments de diagnòstic i determinació de l'edat*

S'han d'ampliar els tipus de proves que es duen a terme, s'han d'especialitzar els equips sanitaris encarregats d'aquestes funcions i s'han de realitzar estudis d'aprofundiment per adaptar les escales que s'apliquen en la comparació òssia a les diferents races, grups ètnics i també a les diferències de gènere.

- D. *Establir un sistema de coordinació àgil i permanent entre l'Administració central i les autonòmiques, entre aquestes últimes entre si i d'aquestes amb els organismes locals*

Tot això per possibilitar una intervenció coherent i global amb els menors, superant la fragmentació de competències que corresponen a cadascuna. Aquest sistema de coordinació podria iniciar-se a partir de l'establiment de procediments compartits de registre i de seguiment de la informació:

- de cadascun dels menors (per no repetir diagnòstics i derivacions)
- del fenomen dels *MEINA*, recollint xifres globals i dades clau que puguin ser emprades sistemàticament i contrastades cada cert temps
- dels recursos i els programes que existeixen
- de l'avaluació d'allò que funciona i d'allò que no

- E. *Fomentar la realització d'estudis sobre els MEINA i fer una àmplia difusió entre els professionals del sector*

Cal estudiar en profunditat les necessitats i prioritats que presenten aquests menors amb la finalitat d'oferir als professionals i a les administracions informació que els permeti decidir quines respostes són més adequades, efectives i proporcionades, i quins recursos i polítiques s'adiuen a les característiques globals d'aquesta població.

- F. *Treballar en la formació específica i el reciclatge dels professionals del món del dret i de l'educació*

Per al coneixement d'aquesta nova realitat sobre la qual hauran d'intervenir professionalment.

- G. *Donar a conèixer la realitat d'aquests menors a la societat receptora*

Cal defugir la tendència de considerar-los com un col·lectiu homogeni, bàsicament conflictiu, perquè de l'estudi es desprèn que les actituds anti-socials són minoritàries i localitzades en un grup de subjectes molt concret.

- H. *Obrir el debat amb els representats de les societats emissores de MEINA*

S'han de trobar solucions conjuntes i vies de col·laboració que redueixin els efectes i les conseqüències perniciosos que aquests fluxos descontrolats provoquen en tots els àmbits de la vida quotidiana.